COLECŢIONARUL

---

de Damon Knight

Traducerea: M. Ariel

Visuri şi amintiri se amestecau inexorabil în mintea lui Firefoal, aşa încît gîndul său îşi schimba adesea făgaşul căutării... Uneori, înarmat cu un radiolocator şi cu detectoare acustice, acesta scruta cu nesaţ un ultim specimen de ciripitor, acea creatură cu ochi ca nasturii şi cu înfăţişare de şoarece, născută în urma unei mutaţii genetice la 20 de milioane de ani după ce ultimul hectar de pămînt crud fusese acoperit şi înghiţit în neant, în vreme ce Viaţa îşi continua cursul în fagurele de oţel de deasupra... Alteori, cu faţa arsă de soare şi năpădită de păr atavistic, el pîndea turmele de zebre okapi în savanele Africii, sau cîrdurilc de păsări dodo pe insula Mauritius, sau căuta cuiburile secrete ale porumbeilor călători, întotdeauna însă, subconştientul său tălmăcea aceste reverii, aşa încît el nu vîna atît specimenele în sine, cît înţelesul existentei lor. În spatele simbolului, el căuta Realitatea.

Uneori, căutarea era întreruptă de scene interminabile, violent colorate şi aparent irelevante, iar Firefoal le urmărea cu răbdare, aşteptînd ca perdeaua albastră să se subtieze treptat pînă la cenuşiu, moment care anunţa o schimbare de vise.

Odată, copil fiind, el stătea în faţa efigiei tăcute a unei creaturi vînjoase şi semeţe, înmărmurită întrebător cu capul înălţat şi nările dilatate în adulmecarea unei adieri dispărute. Crupa animalului era castanie şi catifelată, coama şi coada, de culoarea lignitului, iar ochii săi enormi vorbeau de depărtări şi întinderi nesfîrşite, aşa cum ei nu văzuse niciodată. Tatăl lui, o siluetă fragilă, înfăşurată într-un halat lung, îşi trecuse mîna peste pata de lumină de pe perete, şi animalul cel mare dispăru pe dată, iar un schelet alb şi scorojit îi luă locul. El a izbucnit în plîns şi nu a putut fi liniştit, deşi tatăl său a făcut ca animalul să reapară pe perete. El ştia că nu va putea să mîngîie niciodată acele nări delicate, sau să încalece acea spinare lată, pentru că animalul era mort. Şi fusese ultimul.

Dar aceasta se întîmplase cînd el era copil, înainte de a înţelege că el venise pe lume cu o menire anume, cu o singură menire. El studiase ştiinţele şi într-o zi i-a fost dat să afle, aşa cum aflase şi tatăl său, că toate ştiinţele erau imperfecte, asemenea unor unelte tocite, ele conducînd, într-un sfîrşit, către acea ştiinţă care era un corolar al lor toate.

Geologia schimbase faţa continentelor, înainte ca omul să le dea înfăţişare eternă.

Medieina stîrpise numeroase specii ostile omului.

Metalurgia făurise arme. Chimia şi fizica le încărcase cu muniţii.

Biologia comparată explicase începutul şi sfîrşitul.

Istoria naturală, cea mai veche dintre ştiinţe, le-a înlocuit pe toate atunci cînd ele îşi încheiaseră misiunea şi se stinseseră. În ceasul culminant al străduinţei umane, ea a explicat totul, a justificat totul, a împlinit totul.

Firefoal avea 15 ani şi şedea în faţa unui ecran de pe care îl privea nu, lucind în scobiturile adînci ale feţei, ochii unui om de mult dus dintre cei vii. El nu îşi făcea însemnări şi nici nu avea nevoie să facă acest lucru, întrucît mintea sa însetată de cunoaştere stăpînea deja principiile memorării perfecte. „Să recapitulăm”, i se adresă vocea omului de pe ecran. „De la începutul începuturilor, viaţa a dus o acerbă luptă de expansiune, noi şi noi forme adăugîndu-se celor existente, pînă cînd organismele vii de toate formele, mărimile şi culorile au ajuns să aglomereze întreg pămîntul. Văzduhul vuia de zumzetul lor, pămîntul fremăta de mişcarea lor, iar mulţimea lor încreţea apa mărilor. În fiecare centrimetru cub de praf şi în fiecare suflare de aer şi picătură de apă înotau vieţi de nenumărat. Apoi, încet, roata s-a întors. Furnica şi termita au supravieţuit, ceea ce nu s-a întîmplat însă cu trilobitul sau cu dinozaurul. Din ce în ce mai puţine forme de viaţă noi au luat locul celor care dispăruseră datorită unor catastrofe naturale, sau se exterminaseră între ele. Apoi a apărut omul, marele distrugător de viaţă. Vreme de milioane de ani, omul a ucis numai acele forme de viaţă care îl concurau pe scară largă, sau acelea care îl aprovizionau cu cele ce-i erau de trebuinţă. Priviţi acest tabel. Aici, Van Leewenhoek, Pasteur - concurenţii activi la nivel microcosmic sînt identificaţi şi bătălia este dezlănţuită. Aici: medicina preventivă. Aici: inventarea microscopului electronic. Aici: începuturile oraşului mondial. Acum, pentru întîia oară, omul hotăreşte că toate celelalte organisme vii îi sînt duşmani. Unde mai este loc pentru cai şi vite, pentru cîmpii şi păduri, într-o lume a transportului instantaneu şi a hranei sintetice? Observaţi aici apariţia florilor artificiale durabile. Plantele cerealiere au dispărut de mult; acum, florile au aceeaşi soartă, şi nu mai există albine. Şi tot aşa mai departe. Aici: Wildwing the Elder introduce pangermicidele. Dincoace: biosinteza. Acum,

atmosfera naturală a planetei este total izolată, iar poluanţii care o invadează ucid toate supravieţuitoarele mediului aerian. Ne apropiem acum de ziua de astăzi. Apa de mare fusese odată mediul cel mai propice evoluţiei speciilor ... Mările au fost secate, Numărul speciilor care continuă să coexiste cu omul este de 3508; în afară de circa 900, toate celelalte sînt pe care de dispariţie. Nu este departe ziua cînd vom vedea un Pămînt curăţat de toate formele de viaţă ostile nouă... cu alte cuvinte, toate vieţuitoarele în afară de noi înşine...”

Vorbitorul fusese un biolog; unul dintre ultimii biologi. Pentru Firefoal, expertul în istorie naturală, acest vîrtej cataclismic nu era sigilat cu pecetea morţii, ci dimpotrivă era plin de viaţă. „Adevărata istorie a omenirii este istoria omului”... totuşi, nici o altă istorie a acestuia nu s-a dovedit capabilă să-l descrie în afară de povestea organismelor pe care Omul le biruise. Ele se aflau aici, în acest imens muzeu servit de roboţi - opera lui Firefoal. Nu toţi învinşii omului erau prezenţi aici, fiindcă sute şi sute dispăruseră neobservaţi si neştiuţi. Omul făcuse tot ce fusese omeneşte posibil. Aşa încît existau aici ultimii supravieţuitori ai aproape fiecărei specii, elefantul şi eretele, morsa şi mandrilul, cărăbuşul şi cîinele, cei mari şi cei mici, conservaţi, analizaţi şi etichetaţi, fiecare la locul Iui. Ultima operă a omului: monumentul şi justificarea sa.

Acum, starea de reverie se precipită din nou şi tensiunea îi reinvadă trupul. Parada necuvîntătoarclor continua să i se perinde unduios pe dinaintea ochilor, rarefiată şi tremurătoare, formele topindu-se în siluete cameleonare, şi el continua să o urmărească.

Timpul. Timpul fusese aproape consumat. Ce vîrstă avea el? Cinci sute de ani? O mie? Această întrebare se evapora treptat, fără răspuns, ca şi celelalte, dar el ştia că era bătrîn şi că misiunea vieţii sale fusese aproape încheiată... aproape încheiată.

Cuvîntul acesta nu-i dădea linişte; el încerca să se concentreze, deşi inima îi bătea în agonie iar respiraţia îi era ca un cuţit împlîntat în piept. În repetate rînduri, imaginea creaturii pc care o urmărea i se reînfăţişă, şi se topi de fiecare dată, o fantomă, sau o amintire. Ţelul său era încă neatins; şi timpul fusese aproape consumat.

Apoi, durerea îl aruncă într-un torent de culoare, iar el i se

împotrivi, refuzînd cu disperare să se scufunde, pînă cînd siluetele reveriei se stinseră şi culorile visului începeau să devină din ce în ce mai palide ... O perdea străvezie de lumină i se coborî în trup, iar în această perdea mărşăluia întreaga armată a victimelor sale, rînd după rînd, fiecare exemplar arătîndu-i-se cu desăvârşită limpezime în cutia sa. Imaginea se instală cu îndrăzneala tiparului în vreme ce durerea cedă şi îi părăsi corpul; în acest moment, el VEDEA.

Vedea cutia goală de sticlă pe care o pregătise în aceea dimineaţă înainte ca boala să-l imobilizeze, mecanismele care aşteptau alături de ea, şi pe robotul înalt care se apleca acum deasupra lui.

Robotul îl ridică cu grijă în braţe, în vreme ce ultimele urme de durere se topeau în răceală. Într-o ultimă licărire de viaţă, Firefoal văzu cum este purtat în braţe şi aşezat în cutia de sticlă… o ultimă licărire care se stingea în timp ce mecanismele îşi începeau lucrul. El stătea pironit în paralelipipedul de sticlă, o împietrire mîndră, ochii săi bătrîni scrutînd depărtările temporale ale trecutului, nările sale, dilatate în căutarea unei adieri dispărute. Ultimul exemplar. Cel mai minunat. Sfîrşitul şi piatra de temelie. Acum, totul era răceală, întuneric.

Satisfacţie.